

Egan: egokitzen jakitean oinarritutako biziraupena

Juan Luis ZABALA ARTETXE
Idazlea. Itzultzailea

36ko gerraren ondorengo urteetatik gaur arte, literatura aldizkarietako oso zeregin eta eragin desberdinak izan dituzte euskal literaturaren tes-tuinguruan, garaiaren arabera, eta *Egan* aldizkaria aldaketa eta bilakaera horien lekuko eta, neurri batean, protagonista izan da 1948an sortu zene-tik gaur arte.

Desertuan oasi eta ilunpe gotorrean argi zirrinta esperantzarri izaten hasi bazen ere, euskal literaturaren erdigunean kokatua, erdigune hori artean ere ezinbestean txikia eta ahula zenean, erreferentzialtasun murriztagoa izan zuen eta periferikoa izatera igaro zela ere esan daiteke 1970, 1980 eta 1900eko hamarkadetan, idazle eta joera berrien leherketa gertatu zenean.

XX. mendearen azken laurdenean, 1975eko urtarrilean *Ustela* aldizka-riaren lehen zenbakia kaleratu zenetik —*Panpina Ustela*, Bernardo Atxaga eta Koldo Izagirreraren lanekin osatua, 24 urte bete gabea lehena, 22ra iritsi gabea bigarrena—, 2000. urtera arte, euskal literatura aldizkari ugari pla-zaratu ziren, gehienak idazle gazte eta hasiberriek bultzatuta, eta unean uneko oihartzuna eta erreferentzialtasuna izan zuten horietako askok. Zerrenda —erabat osatu gabea halabeharrez— esanguratsua da: *Ustela, Oh! Euzkadi*, *Pott*, *Xaguxarra*, *Maiatz*, *Susa*, *Idatz & Mintz*, *Garziarena*, *Korrok*, *Porrot*, *Ttu-ttuá*, *Literatur Gazeta*, *Plazara*, *Txortan*, *Txistu y Tamboliñ*, *Pamiela*, *Mazan-tini*, *Kandela*, *Enseiucarrean*, *Zintzhilik*, *Stultifera Navis*, *Ostiela!*, *Putz*, *Zantzoa* eta *Vladimir*.

Eklosio horren erdian, *Egani* itzalean irautea —edo bizirautea— egokitu zitzaion, neurri handi batean behintzat, korronte berriekiko gutxieneko harremanak izanda baina haienezat erreferentziala izan gabe. Koldo Mitxelena zen garai horren hasieran aldizkariaren zuzendari, eta hura hil zenean etenaldi labur bat izan zuen aldizkariak, harik eta Juan San Martinek eta Iñaki Zumaldek berriro plazaratzeko ardura hartu zuten arte, 1989an. Hiru urteren buruan, 1992an, Luis Mari Mujikak eta Guillermo Etxeberrriak hartu zieten erreleboa.

Meritu handiko eta esker txarreko lana egokitu zitzaion bi adiskideei, idazle gehienak aldizkari gazte, errebelde, fresko eta apurtzaileei begira bizi zen garaian *Eganen* bide pausatuko eta asentatuagoari eutsi baitzioten, motor nagusi borondatezko inurri lanean oinarritutako egoskortasuna zutela.

XXI. mendea hasi zenerako, literatura aldizkarien eklosioa apaltzen hasita zegoen, begien bistako bi motibo nagusirengatik: batetik, aurreko hamarkadetan sortutako argitaletxe nagusiak sendotuta zeuden, idazle berriei plaza eskaintzeko moduan; bestetik, literatura urgentziaz plazaratzeko eta sozializatzeko beste bide batzuk nagusitzen hasi ziren, Interneten eskaintza gero eta oparoagoaren barruan.

XX. mendearen azken laurdenean sortutako aldizkarien errepasso eginenez gero, esanguratsua da zein gutxi diren horietatik gaur egun plazara iristen segitzen dutenak —*Maiatz* eta *Idatz & Mintz* besterik ez—, eta zein aspaldi desagertuak diren gehienak.

Eganek, aldiz, itzalean eta kostata izan bazen ere, bi adiskideren borondatezko lanean oinarrituta funtsean, bizirik iraun zuen XXI. mendearen hasierako urteetan.

Luis Mari Mujikaren heriotzak, 2017an, aro berri baten atarian jarri zuen *Egan* aldizkaria. Koro Seguroolari eman zion erreleboa, eta haren zuzendaritzapean, garaira egokitzeko, aldizkari zientifikoa bihurtu da gaur, sormenari eta kritikari ere lekua ematen dion literatura aldizkaria izateari utzi gabe.

Garai bakoitzeko egoera, joera eta beharretara egokitzen jakitea izan da orain arte *Eganen* biziraupenerako giltza, eta aurrerantzean ere hala izango dela ez dago dudarik.